

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทา
สาธารณสุขจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการ
ดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดยนายนิศ สีหะรัตน์

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขชำนาญการ
สังกัด กองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข
กรุงเทพมหานคร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๓
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

สารบัญ

หน้า

๑. หัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	๒
๒. หลักการและเหตุผล	๒
๓. วัตถุประสงค์	๔
๔. เป้าหมาย	๔
๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน	๔
๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๗
๗. ระยะเวลาดำเนินการ	๑๐
๘. งบประมาณ	๑๑
๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล	๑๑
๑๐. ข้อเสนอแนะ	๑๑

๑. หัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๒. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนในระดับชาติ โดยให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ และให้มีคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนในระดับจังหวัด (รวมถึงกรุงเทพมหานคร และอื่นๆ) ให้สอดคล้องกับแผนฯ ระดับชาติ โดยให้มีผู้อำนวยการ รับผิดชอบ และมีอำนาจสั่งการตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงท้องถิ่น พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดของกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี 2) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มี ประสิทธิภาพ 3) จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่ปลอดภัย และสถิติสาธารณภัย 4) ปฏิบัติการประสานการปฏิบัติให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยผู้ได้รับ ภัยอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย 6) ให้คำปรึกษาและอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคเอกชน 7) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศมีความพร้อมรับ สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ซึ่งจะเป็นการสร้างมาตรฐานในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ โดยให้ท้องถิ่น ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพสังคมและท้องถิ่นเพื่อมุ่งเข้าสู่ “การรู้รับ-ปรับตัว-ฟื้นเร็วทั่ว-อย่างยั่งยืน” ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

สาธารณภัยคือ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติลักษณะกายภาพ สภาพภูมิอากาศ ที่มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ไม่

สามารถคาดการณ์สถานที่ เวลา และความรุนแรงได้แน่นอน เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม การเกิดสาธารณภัยขึ้นย่อมมีหน่วยงานในหลายๆ หน่วยที่จะต้องมีหน้ารับผิดชอบในการช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย โดยเฉพาะในการบูรณาการร่วมทำงานของทุกหน่วยไม่ว่าจะเป็นชุมชน จังหวัด และประเทศ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการเกิดสาธารณภัยมีความถี่ ความรุนแรง และมีความซับซ้อนเพิ่มสูงขึ้นการดูแลประชาชนในพื้นที่ให้ปลอดภัยจากสถานการณ์ความเสี่ยงต่างๆ จึงเป็นภารกิจสำคัญของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน เพื่อมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานของทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ให้มีเอกภาพ และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการระดมทรัพยากรเข้าสู่พื้นที่ประสบภัย ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน เมื่อเกิดเหตุทุกหน่วยงานจะเข้าพื้นที่ประสบภัยด้วยตัวเอง ไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย ในพื้นที่ ทำให้ขาดความพร้อมในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เนื่องจากทุกหน่วยงานมุ่งให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยเป็นลำดับแรก แต่การปฏิบัติงานกลับไม่มีการวางแผนในภาพรวมต่างหน่วยต่างปฏิบัติงาน ตามแนวทางของตนเอง ทำให้หน่วยเผชิญเหตุ ในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และเป็นระบบ แนวทางในการขับเคลื่อนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๑. การจัดการสาธารณภัยของจังหวัดต้องปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โดยหากพบว่า ประเด็นเนื้อหาที่อยู่ในแผนฯ ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการสาธารณภัยมากขึ้นให้ดำเนินการในทันที

๒. ให้คำนึงถึงการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในการจัดการสาธารณภัย ทั้งระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดสาธารณภัย

๓. ให้ประสานและติดตามการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้กลไกการจัดการสาธารณภัยในพื้นที่มีความเชื่อมโยงและประสานการปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มตอนปลายของแม่น้ำเจ้าพระยาและอยู่ในอิทธิพลของการขึ้นลงของน้ำทะเล และจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกส่งผลให้เกิดภัยพิบัติมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะช่วงเข้าสู่ฤดูฝนมีฝนตกหนักเป็นระยะติดต่อกันหลายวันน้ำทะเลหนุนสูงอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันได้ประกอบกับสถานการณ์วิกฤติอุทกภัยปี 2554 กรุงเทพมหานครได้รับความเสียหาย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพจากโรคร้ายต่างๆ การระบาดของโรคเป็นส่วนหนึ่งในสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กๆ เช่น ไวรัส แบคทีเรีย เป็นต้น และเชื้อโรคสามารถปรับตัวให้คงทนอยู่ในสภาวะแวดล้อมได้ โดยอาจจะมีสัตว์เป็นพาหะในการแพร่เข้าสู่คน ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในหลายส่วน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง การคมนาคม การสื่อสาร การค้าขาย เป็นต้น โดยเฉพาะการค้าขายนั้นมีให้เห็นอยู่

ทุกเขตพื้นที่ทั้งร้านขนาดใหญ่ กลาง เล็ก หรือแม้เป็นค้าแผงลอยที่วางกระจายตามพื้นที่บาทวิถี ดังนั้น มาตรการกำกับดูแลความสะอาดเรียบร้อยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องบังคับใช้อย่างจริงจังเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ดังนั้นการป้องกันการติดต่อจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อมีความจำเป็นอย่างไรในการปฏิบัติในอยู่ในกรอบตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดสาธารณภัย ระยะเกิดสาธารณภัย และระยะหลังเกิดสาธารณภัย เพื่อให้เกิดการระวังป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงปัญหาการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ จึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครขึ้น เพื่อให้ส่วนราชการภายในสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

๔. เป้าหมาย

จัดทำแผนการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑ แผน ระยะเวลาแผน ๖ เดือน และจัดสร้างเครือข่ายสำหรับการบูรณาการในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีการจัดประชุมติดตาม ประเมินผล

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

๕.๑ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘ สำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อเพื่อการป้องกันและลดผลกระทบ ดังนี้

๑) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานเขต ประเมินความเสี่ยงจากการเกิดโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ โดยการประเมินความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะเกิดโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ และผลกระทบเพื่อกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสม

๒) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานเขตจัดทำฐานข้อมูลกำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ การดูแลรักษาพยาบาล เพื่อให้พร้อมใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน

๓) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพัฒนาระบบเครือข่ายฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการเฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อให้มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน

๔) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานเขต และหน่วยงานฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องรณรงค์ส่งเสริมสร้างความรู้และความตระหนักให้แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนเกี่ยวกับการป้องกันและปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อให้ปลอดภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ สามารถดูแลตนเอง และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ตลอดช่วงการระบาดได้

๕.๒ การทำรายงานครั้งนี้ผู้จัดทำได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมและทฤษฎี SWOT Analysis มาใช้เป็นแนวทางในศึกษาเพื่อวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ของกองปฏิบัติการดับเพลิง ๓ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๕.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของแอนดรูว์ และสตีเฟล (Andrew & Stiefel, ๑๙๘๐) และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของฉอาน วุฑฒิกกรมรักษา (๒๕๒๖)

๕.๒.๒ การวิเคราะห์ SWOT Analysis

องค์ประกอบของ SWOT มีทั้งหมด ๔ อย่างด้วยกัน ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ SWOT นั้นเอง ซึ่งเป็นการนำตัวอักษรหน้าในภาษาอังกฤษของหลักการทั้งหมด ๔ อย่างมารวมกัน เพื่อความสะดวกสบายและง่ายในการจดจำนั่นเอง ซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้

- ๑) จุดแข็ง (Strength) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่ดีภายในองค์กร
- ๒) จุดอ่อน (Weakness) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่เป็นข้อด้อยขององค์กร ซึ่งต้องได้รับการแก้ไข
- ๓) โอกาส (Opportunity) คือ หนทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ
- ๔) อุปสรรค (Threat) คือ ปัจจัยที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร

การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๑. สภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง (Strength)

๑) มีพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และแผนการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘ รองรับให้หน่วยงานของงานมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายใช้ในการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการอำนวยการและปฏิบัติการ

๒) บุคลากรของกองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีความหลากหลายสาขาอาชีพทำให้มีทักษะความรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ และสามารถใช้ความรู้ที่หลากหลายแก้ปัญหาคารวบรวมกัน

๓) กองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครทุกศูนย์มีเครื่องจักรกลยานพาหนะอุปกรณ์ด้านสาธารณภัยทำให้กรุงเทพมหานครมีเครื่องจักรกลยานพาหนะอุปกรณ์ด้านสาธารณภัยรองรับเหตุการณ์ต่างๆ

จุดอ่อน (Weakness)

๑) ข้อมูลด้านสาธารณภัยบางส่วนยังขาดความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพทำให้การตัดสินใจหรือสั่งการล่าช้า และขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเครื่องมือเครื่องจักรของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้เป็นคลังข้อมูลสาธารณภัย

๒) งานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะทางด้านสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ทำให้การประเมินสถานการณ์ขาดความน่าเชื่อถือ และขาดผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเภทภัยในเชิงลึกที่สามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหากับผู้บริหารระดับสูง

๓) งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขาดการให้ความรู้จากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวางทำให้หน่วยงานเอกชนองค์กรเครือข่ายและประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้และความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

๔) งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเกี่ยวกับจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ขาดระบบในการเข้าปฏิบัติงานช่วยเหลือในพื้นที่ที่เกิด กรณีภัยพิบัติฉุกเฉินและสาธารณภัยที่มีขนาดใหญ่และขาดความพร้อมด้านบุคลากรอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

๒. สภาพแวดล้อมภายใน

โอกาส (Opportunity)

๑) มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ มุ่งให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน เพื่อเตรียมพร้อมรองรับกับสาธารณภัย โดยการยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ควบคุมและลดมลพิษ นอกจากนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้คนในชาติ มีภูมิคุ้มกันมีส่วนร่วม และผนึกกำลังทุกภาคส่วนภายใต้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ

๒) รัฐบาลให้ความสำคัญกับภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผลักดันการจัดการสาธารณภัยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓) มีระบบการสื่อสาร/เครือข่ายที่มีความทันสมัยและมีภาคีเครือข่ายที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนงานด้านสาธารณภัย

อุปสรรค (Threat)

๑) ขาดการบูรณาการของหน่วยงานในระดับจังหวัดทำให้แก้ปัญหาแบบแยกส่วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ปัญหาภัยพิบัติ

๒) ประชาชนยังขาดความรู้และขาดจิตสำนึกในการป้องกันสาธารณสุขภัยและไม่ตระหนักถึงผลกระทบของภัยที่อาจเกิดขึ้นได้จึงมักจะมีพฤติกรรมที่เสี่ยงและล่อแหลมต่อการเกิดภัย แม้จะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

๓) หลายหน่วยงานที่เข้ามาปฏิบัติงานในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารจัดการสาธารณสุขภัย และบางหน่วยงานมีความพยายามที่จะดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยเชิงรุกเพื่อแบ่งงานด้านสาธารณสุขภัยไปปฏิบัติ

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๒ แนวทางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยจากภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ดังนี้

๖.๒.๑ ระยะก่อนเกิดสาธารณสุขภัย

๑) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย สำนักงานเขต จัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ เช่น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

๒) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดในมนุษย์รวมทั้ง กำหนดมาตรการควบคุมการระบาดแบบบูรณาการ ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยกรุงเทพมหานคร และแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย สำนักการแพทย์จัดท้าวัดขึ้นป้องกันโรค ยาต้านไวรัส และเวชภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการป้องกันควบคุมโรค และรักษาพยาบาลผู้ป่วยให้แก่สถานบริการ และศูนย์ปฏิบัติการให้เพียงพอ

๔) สำนักการแพทย์ เตรียมความพร้อมจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจคัดกรอง ในการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยในสถานบริการ ทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกกระดับ รวมถึงการออกหน่วยรักษาพยาบาลเคลื่อนที่

๕) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย สำนักเทศกิจ สำนักงานเขต จัดเตรียมระบบสื่อสาร หลัก ระบบสื่อสารรอง และระบบสื่อสารสำรองที่จำเป็นพร้อมทั้งจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารให้เพียงพอ และใช้งานได้ตลอดเวลาเมื่อเกิดเหตุโรคระบาดในมนุษย์

๖) สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย สำนักงานเขต สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักการแพทย์ สำนักอนามัย ฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ

๖.๒.๒ ระยะเกิดสาธารณสุขภัย

๑) กรณีการจัดการสาธารณสุขภัยระดับ ๑

กำหนดให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย สำนักงานเขต จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์สำนักงานเขต เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณสุขภัยขึ้น โดยมีผู้บัญชาการเขตเป็นผู้ควบคุมสั่งการ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการสาธารณสุขภัยที่เกิดขึ้น จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการ สาธารณภัยที่

เกิดขึ้น รวมทั้งอำนาจการ และประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและทั่วถึง โดยมีศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรค การฟื้นฟูสุขภาพกายและใจ และงานสาธารณสุขอื่นๆ ในพื้นที่เกิดเหตุ

๒) กรณีการจัดการสาธารณสุขภัยระดับ ๒

กำหนดให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์กรุงเทพมหานคร เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการสาธารณสุขภัยในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร จนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่สภาวะปกติรวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลัง เพื่อบริหารจัดการสาธารณสุข ประสานการเผชิญเหตุระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์การสาธารณสุข มีผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ควบคุม สั่งการและบัญชาการ เหตุการณ์โดยสำนักการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภัย มีภารกิจ ดังนี้

(๑) ส่วนปฏิบัติการ จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรค การฟื้นฟู สุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการดับเพลิงอื่นๆ ในพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่อพยพค่อยมีส่วนสนับสนุนในการปฏิบัติการ

(๒) ดูแลและบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว ตามภารกิจสำนักการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภัย ได้แก่ การดูแลรักษาพยาบาล การควบคุมและป้องกันโรค การสร้างเสริม สุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพกายและใจ การสุขาภิบาลอาหารและสิ่งแวดล้อมในศูนย์พักพิงชั่วคราว

๓) กรณีการเผชิญเหตุและการบัญชาการเหตุการณ์

การเกิดสาธารณสุขภัยความรุนแรง เกินขีดความสามารถของกองอำนาจการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภัยสำนักงานเขต ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์และบริหารจัดการระงับภัยได้ โดยลำพัง กำหนดผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร (ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) เข้าควบคุมสถานการณ์/ บัญชาการเหตุการณ์แทน เมื่อได้รับแจ้งเหตุโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อหรือได้รับข้อมูลการ เกิดโรคระบาดในมนุษย์ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่จัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหา โรคระบาดในมนุษย์กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตตามระดับความรุนแรง พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบประจำศูนย์ฯ และประสานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ดำเนินการ ดังนี้

๓.๑) สำนักการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภัยจัดทีมเฝ้าระวังสอบสวน เคลื่อนที่เร็ว เพื่อดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุและแหล่งที่มาของโรค รวมทั้งควบคุมและป้องกันการระบาด ในพื้นที่ให้ยุติโดยเร็ว

๓.๒) สำนักการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ภัยจัดตั้งทีมปฏิบัติการฯ หรือ Warroom เพื่อติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

๓.๓) สถานพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักสิ่งแวดล้อม สำนัก การแพทย์ สำนักอนามัย ให้ดำเนินการเฝ้าระวังโรค คัดกรองผู้ป่วยที่สถานพยาบาลนั้นๆ

๓.๔) ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สามารถปฏิบัติการกิจตาม แผนปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขด้านโรคติดต่อ ค้นหา คัดกรอง คัดแยก ผู้ประสบภัย

แนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยดังนี้

๑. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานการแพทย์ สำนักอนามัย ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยตามความเหมาะสม

๒. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประชาสัมพันธ์แจ้งให้ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาดหรือบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบข้างเคียงทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและวิธีการป้องกันตัวสำหรับผู้อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่อาจได้รับอันตราย เพื่อป้องกันตนเองได้ถูกต้องและปลอดภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ

๓. กรณีจำเป็นต้องรับบริจาคความช่วยเหลือด้านต่างๆ จากสาธารณชน ให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ กรุงเทพมหานคร และศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ สำนักงานเขตจัดตั้งศูนย์รับบริจาคและประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสถานที่เก็บรักษาสิ่งของและเงินบริจาค รวมทั้งวิธีการแจกจ่าย เพื่อให้เกิดเอกภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างเสมอภาคและทันเหตุการณ์

๔. การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลกรณีมีผู้เสียชีวิตให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่การปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๖.๓.๓ ระยะหลังเกิดสาธารณภัย

การปฏิบัติหลังเกิดสาธารณภัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประสานสำนักงานเขตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดังนี้

๑) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานเขต ประชาสัมพันธ์สร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งฟื้นฟูเยียวยาสภาพจิตใจ ประชาชนที่ประสบภัยให้กลับสู่ภาวะปกติ

๒) กรณีการจัดการศพผู้เสียชีวิต มีแนวทาง ดังนี้

(๑) สำนักงานเขต จัดหาสถานที่เก็บรักษาศพและพื้นที่ในการพิสูจน์เอกลักษณ์

(๒) การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลกรณีมีผู้เสียชีวิตให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่การปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายศพ ให้สำนักงานเขตพื้นที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายศพผู้เสียชีวิต

(๓) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานการแพทย์เฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคที่อาจเกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ

(๔) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดให้มีการศึกษาผลกระทบจากโรคระบาดในมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของ ประชาชนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลการบริหารจัดการภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อในอนาคต

(๕) การอพยพ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประสานงานกองควบคุมโรคติดต่อ ศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่มีโรคระบาดในมนุษย์ สำนักงานเขตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ที่	การดำเนินงาน	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
		๖๑	๖๑	๖๑	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒	๖๒
๖.	จัดฝึกอบรมข้าราชการของกองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (ระยะเวลา ๑ เดือน)												↔
๗.	มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน												↔

๘. งบประมาณ

ไม่มีงบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๑. การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อของกองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

๑) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (output) มีเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีส่วนร่วมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อและมีเครือข่ายสำหรับการบูรณาการในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร้อยละ ๘๐

๒) สร้างเครื่องมือแบบสำรวจการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ จำนวน ๑ ชุด และทำการวิเคราะห์ข้อทางสถิติ

๒. จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (output) มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อไว้รองรับกับสถานการณ์ในอนาคต จำนวน ๑ แผน

๑๐. ข้อเสนอแนะ

กองปฏิบัติการดับเพลิงสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครต้องจัดฝึกอบรมตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ ๓ ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดสาธารณภัย ระยะเกิดสาธารณภัย และระยะหลังเกิดสาธารณภัย อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความชำนาญในการป้องกันและรับเหตุสาธารณภัยตลอดเวลา